

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

Національна академія наук України
Інститут філософії ім. Григорія Сковороди

Український філософський фонд

Sententiae

Науковий журнал

Виходить чотири рази на рік

Заснований у червні 2000 року

XLIV

Issue 1

2025

Вінниця
ВНТУ
2025

Редакційна колегія:

- **Отфрид Гьофе** (Тюбінген, Німеччина)
- **Доменік Декот** (Клермон-Феран, Франція)
- **Сергій Йосипенко** (Київ/Лозана)
- **Барбара Касен** (Париж, Франція)
- **Саймон Кричлі** (Нью-Йорк, США)
- **Олена Луцишина** (Варшава, Польща)
- **Олексій Панич** (Київ)
- **Сергій Пролєєв** (Київ)
- **Сергій Секундант** (Одеса)
- **Микола Симчич** (Київ)
- **Плінію Жункейра Сміт** (Сан-Паулу, Бразилія)
- **Ростислав Ткаченко** (Кембридж, Велика Британія)
- **Марина Ткачук** (Київ)
- **Юрій Чорноморець** (Київ)
- **Іван Іващенко** (Вінниця), *заступник головного редактора*
- **Віталій Терлецький** (Київ), *заступник головного редактора*
- **Олег Хома** (Вінниця), *головний редактор*

Науково-редакційний комітет:

Микола Прадівляний (Вінниця), *заступник головного редактора з міжнародного співробітництва*
Ірина Головащенко (Вінниця)
Анатолій Теклюк (Вінниця)
Ольга Цимбал (Вінниця)
Ельвіра Чухрай (Вінниця), *відповідальний редактор*
Ігор Немчинов (Київ), *науковий редактор розділу «Наукове життя»*

Видання засноване за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» і видавництва **Пор-Рояль** (Київ).

Виходить за підтримки **Спільноти Sententiae**.

Sententiae є спільним виданням Вінницького національного технічного університету, Інституту філософії НАН України та Українського філософського фонду.

Друкується за рішенням Вченої ради ВНТУ, протокол № 10 від 27.03.2025 р.

DOI журналу:

<https://doi.org/10.31649/sent>

З 2015 року журнал *Sententiae* індексується в Scopus, міжнародній базі даних рефератів і цитувань, що охоплює всі різновиди рецензованих публікацій.

Постановою Президії ВАК України № 5-05/4 від 11.04.2001 часопис *Sententiae* визнано фаховим виданням за спеціальністю «Філософія», наказом № 409 МОН України від 17.03.2020 включено до **категорії А** Переліку наукових фахових видань України.

Ідентифікатор медіа R30-01506, згідно з рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1234 від 31.10.2023

Попередні Свідоцтва про реєстрацію – КВ № 20664-10464 ПР від 18.04.2014, КВ № 4232 від 23.05.2000

Контакти:

email: sententiae2000@gmail.com

Поштова адреса:

SENTENTIAE, кафедра філософії, ВНТУ, вул. *Хмельницьке шосе*, 95, Вінниця, 21021, Україна

СТАТТІ	
ФІЛОСОФІЯ XVIII СТОЛІТТЯ	6 Сергій Секундант (Одеса) <i>Епістемологічні засади «синтетичної філософії» Андреаса Рюдігера</i>
ФІЛОСОФІЯ XIX СТОЛІТТЯ	19 Корінна Шуберт (Ваймар, ФРН) <i>«Навчатися в мистців» – Фрідріх Ніцше про мистецтво жити</i>
ПАНОРАМА	28 Пабло Кінтанія (Ліма, Перу) <i>Походження і розвиток перуанської філософії</i>
	42 Владислав Шаповалов, Андрій Морозов (Київ) <i>Епістемологічна проблема ens rationis у посттридентській схоластичі і сучасна філософія штучного інтелекту»</i>
ДИСКУСІЇ	62 Сергій Пролєсв (Київ) <i>Традиція в контексті філософської справи</i>
	73 Олег Хома (Вінниця) <i>Редукціонізм, нейронаука і Декартова метафізика</i>
АРХІВИ	
	91 Лариса Довга, Оксана Суховій (Київ) <i>«Три дні й три ночі від того дня минуло»: проповідь Варлаама Ясинського на Воскресіння Христове</i>
	111 Володимир Пилипович (Перемишль, Польща) <i>Матеріали до бібліографії Кирила Митровича</i>
	119 Ренат Швець (Київ) <i>Листування Володимира Шинкарука і Якова Блудова</i>
ДІАЛОГИ ПРО МЕТОДОЛОГІЮ	
	129 Євген Головаха (Київ), Інна Голубович, Олена Лісєнко (Одеса) <i>Усна історія філософії та усна історія соціології: «Філософ має право створювати паралельні світи, а соціолог – ні»</i>
РЕЦЕНЗІЇ	
	143 Володимир Волковський (Київ/Прага) <i>Диалог та історико-філософська рефлексія в публікаціях з усної історії філософії (2019–2024)</i>
	155 Станіслав Грубізнний (Київ) <i>Золота доба данського гегельянства. Stewart, J. (2024-2025). History of Hegelianism in Golden Age Denmark (T. I-III). Leiden: Brill.</i>
	165 Олександр Корнієнко (Суми) <i>Азія в парадигмах історії філософії Нового часу. Ambrogio, S. (2022). Chinese and Indian Ways of Thinking in Early Modern European Philosophy: The Reception and the Exclusion. London: Bloomsbury Academic.</i>
	175 Микола Симчич (Київ) <i>Нові критичні видання могилянських курсів етик: Теофан Прокопович і Михайло Козачинський. Huber, S. (Ed.). (2024). T. Prokopowicz, Ethica sive scientia morum; M. Kozaczynski, Philosophia moralis seu Ethica. Warszawa: Sub lupa.</i>
	184 Ельвіра Чухрай (Вінниця) <i>Сенс життя як джерело історико-філософської есеїстики. Furtak, R. A. (2025). Kierkegaard, Socrates, and the Meaning of Life. Cambridge: Cambridge UP.</i>
НОВІ ВИДАННЯ	
	192 Ілля Давіденко (Київ) <i>Про перспективу широкої дискусії. Тематичний блок «Історіографія української філософії: традиція та перспективи» (Філософська думка, (3), 2024)</i>
	196 Анна-Марія Котлярова (Київ) <i>Між пізнім і раннім Вітгенштайном. Lugg, A. (2021). Wittgenstein's Remarks on Colour. A Commentary and Interpretation. London & New York: Anthem Press.</i>
	200 Катерина Левчук (Київ) <i>Більше, ніж життєпис: родина Чижевських між історією філософії і громадотворенням. Валявко, І., & Жахалова, Н. (2024). Родина Марії та Івана Чижевських. Відлуння життя. Історико-біографічний нарис. (О. Чуднов, Упоряд.). Кропивницький: Імекс-ЛТД.</i>
	206 Анатолій Теклюк (Вінниця) <i>Право голосу в інтелектуальній дискусії. Бакаєв, М., & Пугач, В. (Упоряд.). (2024). Філософії. Київ: Видавництво Печери Платона.</i>
НАУКОВЕ ЖИТТЯ	
	212 Тамара Яшук, Всеволод Хома (Київ) <i>«Конвергенція» істмату 1970–1980-х в Україні: шлях до соціальної, політичної чи моральної філософії?</i>
	235 Влада Давіденко (Київ) <i>Освіта для розвитку громад</i>

Sententiae

Publishers: Vinnytsia National Technical University, Skovoroda Institute of Philosophy of the National Academy of Sciences of Ukraine, Ukrainian Philosophical Foundation

The Journal was founded in June 2000 with the assistance of International Renaissance Foundation and publishing house “Port-Royal” (Kyiv)

4 issues per year

Website www.sententiae.vntu.edu.ua

Journal DOI: <https://doi.org/10.31649/sent>

ISSN 2075-6461 (print)

ISSN 2308-8915 (online)

Focus and scope: Sententiae is peer-reviewed journal that publishes original research articles as well as review articles, new Ukrainian translations of classics, archival materials and interviews in all areas of the History of Philosophy

Published with the support of the *Sententiae* Community.

The Editorial Team

Editor in Chief

Oleg Khoma (Vinnytsia) sententiae2000@gmail.com

Editorial Board:

Barbara Cassin (Paris, France) barbaracassin2@gmail.com

Yuriy Chornomorets (Kyiv) palamist@gmail.com

Simon Critchley (New York, USA) Critchls@newschool.edu

Dominique Descotes (Clermont-Ferrand, France) Dominique.DESCOTES@univ-bpclermont.fr

Otfried Höffe (Tübingen, Germany) sekretariat.hoeffe@uni-tuebingen.de

Ivan Ivashchenko (Vinnytsia) transzendentalist@gmail.com Deputy Editor-in-Chief

Olena Lucyszyna (Warsaw, Poland) olucyszyna@iksio.pan.pl

Oleksiy Panych (Kyiv) panych@yahoo.com

Serghii Proleev (Kyiv) uffon@ukr.net

Sergiy Secundant (Odesa) sergiisekundant@gmail.com

Mykola Symchych (Kyiv) msymchych@gmail.com

Plínio Junqueira Smith (São Paulo, Brazil) plinio.smith@unifesp.br

Vitali Terletsky (Kyiv) terletsky.vm@gmail.com Deputy Editor-in-Chief

Rostislav Tkachenko (Cambridge, Great Britain) rostislavtkachenko@gmail.com

Maryna Tkachuk (Kyiv) mltkachuk@gmail.com

Serhii Yosypenko (Kyiv/Lausanne) serge.yosypenko@ukr.net

Scientific and Editorial Committee

Rights & Permissions: **Mykola Pradiivliannyi** (Vinnytsia) *Deputy Chief Editor on International Cooperation* nickddfs@yahoo.com

“Academic Life” Section Editor: **Ihor Nemchynov** (Kyiv) i.h.nemchynov@npu.edu.ua

Managing Editor: **Elvira Chukhray** (Vinnytsia) elvica888@gmail.com

Assistants of the Editor-in-Chief:

Iryna Holovashenko (Vinnytsia) irolho@gmail.com

Anatoliy Tekliuk (Vinnytsia) gcvr216@gmail.com

Olga Tsybal (Vinnytsia) unicorn@ukr.net

Journal “Sententiae”, 95, Khmelnytske shose, Vinnytsia, 21021, Ukraine

email: sententiae2000@gmail.com

TABLE OF CONTENTS

Issue DOI: <https://doi.org/10.31649/sent44.01>

ARTICLES		
18 th CENTURY PHILOSOPHY	6	Sergii Secundant (Odesa) <i>Epistemological Foundations of Andreas Rüdiger's "Synthetic Philosophy"</i> [UKR]
19 th CENTURY PHILOSOPHY PANORAMA	19	Corinna Schubert (Weimar, Germany) <i>„Learn from Artists“ – Friedrich Nietzsche on the Art of Living</i> [ENG]
	28	Pablo Quintanilla (Lima, Peru) <i>Origins and Development of Peruvian Philosophy</i> [ENG]
	42	Vladyslav Shapovalov, Andriy Morozov (Kyiv) <i>Epistemological Problem of Ens Rationis in Post-Tridentine Scholasticism and Contemporary Philosophy of Artificial Intelligence</i> [UKR]
DISCUSSIONS	62	Sergii Proleiev (Kyiv) <i>Tradition in the Context of Philosophical Work</i> [UKR]
	73	Oleg Khoma (Vinnitsia) <i>Reductionism, Neuroscience, and Cartesian Metaphysics</i> [UKR]
ARCHIVES		
	91	Larysa Dovga, Oksana Sukhovii (Kyiv) <i>“Three Days and Three Nights Have Passed Since That Day”: a Sermon by Varlaam Yasinsky on the Resurrection of Christ</i> [UKR]
	111	Volodymyr Pylypovych (Przemyśl, Poland) <i>Materials for the Bibliography of Kyrylo Mitrovich</i> [UKR]
	119	Ryemat Shvets (Kyiv) <i>Correspondence Between Volodymyr Shynkaruk and Yakiv Bludov</i> [UKR]
DIALOGUES ABOUT METHODOLOGY		
	129	Yevgen Golovakha (Kyiv), Inna Golubovych, Olena Liseienko (Odesa) <i>Oral History of Philosophy and Oral History of Sociology: “A Philosopher Has the Right to Create Parallel Worlds, but a Sociologist Does Not”</i> [UKR]
CRITIQUES		
	143	Volodymyr Volkovskiy (Kyiv/Prague) <i>Dialogue and Historico-Philosophical Reflection in Papers on the Oral History of Philosophy (2019–2024)</i> [UKR]
	155	Stanislav Grubiznyi (Kyiv) <i>Golden Age of Danish Hegelianism. Stewart, J. (2024-2025). History of Hegelianism in Golden Age Denmark (T. I-III). Leiden: Brill.</i> [UKR]
	165	Olexandr Kornienko (Sumy) <i>Asia in Paradigms of the History of Modern Philosophy. Ambrogio, S. (2022). Chinese and Indian Ways of Thinking in Early Modern European Philosophy: The Reception and the Exclusion. London: Bloomsbury Academic.</i> [UKR]
	175	Mykola Symchych (Kyiv) <i>New Critical Editions of Mohylian Ethical Courses: Teofan Prokopovych and Mykhailo Kozachynskiy. Huber, S. (Ed.). (2024). T. Prokopowicz, Ethica sive scientia morum; M. Kozaczynski, Philosophia moralis seu Ethica. Warszawa: Sub lupa.</i> [UKR]
	184	Elvira Chukhrai (Vinnitsia) <i>The Meaning of Life as a Source of Historico-Philosophical Essays. Furtak, R. A. (2025). Kierkegaard, Socrates, and the Meaning of Life. Cambridge: Cambridge UP.</i> [UKR]
NEW EDITIONS		
	192	Illia Davidenko (Kyiv) <i>On the Perspective of a Broader Discussion. The Section “Historiography of Ukrainian Philosophy: Tradition and Prospects” (Filosofska Dumka, (3), 2024)</i> [UKR]
	196	Anna-Maria Kotliarova (Kyiv) <i>Between Late and Early Wittgenstein. Lugg, A. (2021). Wittgenstein’s Remarks on Colour. A Commentary and Interpretation. London & New York: Anthem Press.</i> [UKR]
	200	Kateryna Levchuk (Kyiv) <i>More Than a Biography: the Chyzhevskiy Family Between the History of Philosophy and Community Building. Valialvko, I., & Zhakhalova, N. (2024). The family of Maria and Ivan Chyzhevskiy. Echoes of life. Historico-biographical sketch. (O. Chudnov, Ed.). Kropyvnytskyi: Imex-LTD.</i> [UKR]
	206	Anatolii Tekliuk (Vinnitsia) <i>The Right to Vote in Intellectual Discussion. Bakayev, M., & Pugach, V. (Eds). (2024). Women-Philosophers. Kyiv: Plato’s Cave Publishing House.</i> [UKR]
ACADEMIC LIFE		
	212	Tamara Yashchuk, Vsevolod Khoma (Kyiv) <i>The “Convergence” of Istmat in the 1970s–1980s in Ukraine: the Path to Social, Political, or Moral Philosophy?</i> [UKR]
	235	Vlada Davidenko (Kyiv) <i>Education for Community Development</i> [UKR]

Інформація для авторів

- Редколегія приймає до розгляду тексти *будь-якої історико-філософської тематики*: статті (в т.ч. полемічні), архівні джерела, рецензії, огляди книг і наукової періодики, інформацію про події в царині історії філософії;
- **фактом подання матеріалу в *Sententiae* автор висловлює згоду з чинними в нашому журналі редакційною політикою, етичними принципами рецензування й редагування статей, політикою відкритого доступу, Положеннями про авторські права та про конфіденційність** <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/about>
- рішення щодо можливості прийняття до друку ухвалюється за результатами «подвійного сліпого» рецензування;
- матеріали подаються електронною поштою sententiae2000@gmail.com або через сайт журналу <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/information/authors>;
- **технічні вимоги до тексту:**
орієнтовний обсяг 20–22 тис. знаків; *мови* українська, англійська, французька, німецька; *формат* Word, RTF; *шрифт* Times New Roman, *кегль* 14, *інтервал між рядками* 1,5;
- **оформлення посилань:**
 - наприкінці статті наводиться нумерований алфавітний список цитованої літератури згідно з форматом APA (зразки оформлення літератури за цим форматом див., наприклад, тут: <https://guides.library.uq.edu.au/referencing/apa7/reference-list#s-lg-box-21260541>; можна також скористатися сервісом створення списків літератури з текстового редактора Microsoft Word);
 - посилання в тексті подаються у квадратних дужках і містять:
прізвище автора (редактора, укладача тощо; при наявності понад двох авторів, наводиться лише прізвище першого і скорочення et al.) з відповідної позиції у списку літератури / пробіл / **рік видання** / двокрапка / пробіл / **номер сторінки** (або діапазон номерів через дефіс)
зразок оформлення посилання: [Арістотель 2010: 286], [Aristotle 2008: 17-18];
 - якщо на один рік припадає кілька видань одного автора, цитованих у статті, то у списку літератури такі джерела розташовуються за алфавітом, а після року видання (в т.ч. й у посиланні) слід ставити відповідну літеру латинського алфавіту, починаючи з а (наприклад, 1990a, 1990b, 1990c тощо);
зразок оформлення посилання: [Арістотель 2010a: 286], [Aristotle 2010c: 17-18];
 - у посиланнях на твори, наведені у списку літератури без зазначення автора (збірники, енциклопедії тощо), слід замість прізвища автора наводити перші слова заголовку цитованого видання; якщо фраза виявляється зовеликою чи неприйнятною з інших причин, можна при першому цитуванні запровадити аббревіатуру, описавши її у примітці, й надалі послуговуватися саме аббревіатурою;
зразок оформлення посилання:
замість [Філософський енциклопедичний словник 2002: 234-235] – [ФЕС 2002: 234-235];
 - якщо джерело не має автора, але на офіційній сторінці вказано укладача, відповідального редактора тощо, їх можна наводити замість автора, вдаючись до відповідних позначок за стандартом APA: (Упоряд.), (Ред.) тощо;
 - за наявності канонічних видань класичних творів із загальноприйнятою пагінацією краще посилатись на неї, а не на сторінку того чи іншого видання;
 - примітки подаються внизу сторінки або після основного тексту перед списком літератури;
- **при цитуванні слід уникати подвійного перекладу;**
- бажано посилатися на оригінали цитованих іншомовних першоджерел або принаймні зіставляти використовувані переклади з цими оригіналами;
- **статті не розглядатимуться Редколегією, якщо до них не буде додано:**
 - 1) короткий опис їхньої наукової новизни; 2) анотацію (українською та англійською мовами, 50-100 слів); 3) переклад назви статті англ./укр. мовою; 4) перелік ключових слів (укр., англ. мовами; ключові слова відокремлюються крапкою з комою);
- **автори статей також мають подати про себе такі дані:**
 - українською та англійською мовами: прізвище, ім'я та по батькові; науковий ступінь, учене звання (за наявності); місце основної роботи, посада;
 - номер телефону, e-mail та (мовою статті) адреса і сфера наукових інтересів.

Instructions to authors

- The Editorial Board considers the texts on *all aspects of the history of philosophy*: articles (including polemical ones), archival sources, reviews, information on events in the field;
- **By submitting his/her paper to “Sententiae”, the author agrees with our journal’s Editorial Policy, Ethics and Order of Peer-reviewing, Principles of Open Access, Regulations of Copyright and Privacy, Publication Malpractice Statement** <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/about>;
- The peer-reviewing procedure at “Sententiae” is “double-blind”;
- Authors may submit their papers via email sententiae2000@gmail.com or via our website <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/information/authors>;
- **Requirements to the texts submitted for publication:**
 - 20.000-22.000 characters; DOCX, DOC or RTF format; Times New Roman, 14; line spacing: 1.5;
 - Papers should match **APA** citation style (7th edition);
 - **Sample of reference in the text:** [Aristotle 2008: 17-18];
- When referring to non-English texts, it is desirable to use their canonical editions in the original language, or at least to compare their English translations with the text of these canonical editions;
- An abstract of about 50-100 words will be required for publication;
- Authors should indicate their research degree and academic title (if any), the main place of employment, position, and specify the field(s) of their research interests.

Наукове видання

SENTENTIAE

XLIV
(№ 1 / 2025)

Літературне редагування *Володимир Стерденко*
Коректор *Юрій Старовойт*

Дизайн обкладинки *Андрій Шубін*

Ідентифікатор медіа R30-01506,
згідно з рішенням Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення
№ 1234 від 31.10.2023

Підписано до друку 29.04.2025 р. Папір офсетний.
Формат 29,7×42 ½. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 27,95. Обл.-вид. арк. 25,30.
Наклад 50 пр. Зам. № 2025-014.

Видавець і виготовлювач –
Вінницький національний технічний університет,
Редакційно-видавничий відділ.
Головний корпус ВНТУ, к. 114,
Хмельницьке шосе, 95, м. Вінниця, 21021.
press.vntu.edu.ua/index.php/journ
email: rvv.vntu@gmail.com
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.